

คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) การสอบสวนข้อเท็จจริง

งานกฎหมายและคดี
สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ
อำเภอห้วยยอด ตำบลตรัง

ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ
เรื่อง ให้ใช้คู่มือการสอบสวนทางข้อเท็จจริง

หนังสือสำนักงาน ก.อบต.กท.กจ. ที่มท ๐๘๐๙.๒ /ว ๑๙๕ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง วิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และหนังสือสำนักงาน ก.พ ที่ นร ๑๐๑๑/วอ ๑๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงเอาไว้ รวมถึงประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลต่ง เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวนการลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับหนังสือสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่พบ ๐๐๒๓.๔/๔๔๗ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ โดยหนังสือฉบับดังกล่าวแจ้งว่ากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำตัวอย่างต่างๆที่ใช้ในการสอบสวนที่ใช้ในการสอบสวนตามกฎหมายกระทรวงการสอบสวนผู้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ ๒๕๖๓ นั้น

ดังนั้น เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้จัดทำคู่มือเล่มนี้ขึ้นโดยมีจุดประสงค์ให้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการสอบสวนทางข้อเท็จจริง สำหรับข้าราชการตำแหน่งอื่นนอกจากตำแหน่งนิติกรที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบสวนทางข้อเท็จจริง โดยยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักสำคัญและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในหน้าที่จนทำให้ภาระงานได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จึงประกาศให้ทราบและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

(นายสมักร ตันกุลโรจน์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ

คำนำ

แนวทางในการสอบสวนข้อเท็จจริง ได้มีหนังสือสำนักงาน ก.อบต.กท.กจ. ที่มท ๐๘๐๙.๒ /ว ๑๙๕ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๘ เรื่องวิธีการก่อนการดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งได้อ้างถึงหนังสือสำนักงานก.พที่นร ๑๐๑๑/วอ ๑๙ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เรื่อง วิธีการก่อนดำเนินการทางวินัยและการสอบสวนทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงเอาไว้ รวมถึงประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลต้ง เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวน การลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับหนังสือสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่พบ ๐๐๒๓.๔/๔๔๗ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ โดยหนังสือฉบับดังกล่าวแจ้งว่ากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำตัวอย่างต่างๆที่ใช้ในการสอบสวนที่ใช้ในการสอบสวนตามกฎหมายการสอบสวนผู้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งในองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ ๒๕๖๓ เพื่อใช้ในการดำเนินการสอบสวนผู้บริหารท้องถิ่นรองผู้บริหารท้องถิ่นประธานสภาท้องถิ่นและรองประธานสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยได้กำหนดตัวอย่างวิธีการและรูปแบบไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้ คณะกรรมการสอบสวนได้นำไปใช้ เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการสอบสวน

ดังนั้น จึงขึ้นอยู่กับแนวความคิดและทักษะของคณะกรรมการสอบสวน ในการสอบข้อเท็จจริงและแสวงหาข้อเท็จจริงตลอดจนเขียนรายงานการสอบข้อเท็จจริง จึงควรมีรูปแบบและวิธีการเขียนรายงานการสอบสวนเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน คู่มือการสอบข้อเท็จจริงฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอบข้อเท็จจริง การเขียนรายงานการสอบข้อเท็จจริง ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการสอบสวนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพในการสอบข้อเท็จจริง

งานกฎหมายและคดี
สำนักปลัด อบต.ทุ่งต่อ

หลักการและเหตุผล

การดำเนินการสอบข้อเท็จจริงนั้นเป็นการดำเนินการเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริง โดยดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง สอบสวนข้อเท็จจริง สืบสวนข้อเท็จจริง การตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการดำเนินการนั้นเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่า มีการกระทำความผิดที่ฝ่าฝืนต่อจริยธรรม ผิดกฎ ระเบียบ และบางกรณีอาจเป็น หน่วยงานภายนอกที่สั่งการ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสอบข้อเท็จจริง คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงจึงต้องมีการเรียบเรียง ข้อเท็จจริงเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งอ้างอิงพยานหลักฐานต่างๆ เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และ เสนอความเห็นพร้อมทั้งเหตุผลให้แก่ผู้บังคับบัญชา เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาดำเนินการต่อไป

ดังนั้น ปัญหาใน เรื่องการสอบข้อเท็จจริง รวมถึงการสรุปผลการสอบข้อเท็จจริง โดยรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ พร้อมทั้ง เสนอความเห็นและเหตุผล จึงควรมีรูปแบบวิธีการและการเขียนรายงาน การสอบสวนให้เป็นแนวทางเดียวกัน คู่มือการสอบข้อเท็จจริงฉบับนี้จึงมีความจำเป็นเพื่อการสอบข้อเท็จจริงให้มีแนวทางเดียวกันและเกิดผลดี ต่อผู้เกี่ยวข้องที่จะสามารถนำไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นคู่มือประกอบการปฏิบัติงานการสอบข้อเท็จจริงให้มีมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
๒. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการสอบสวน
๓. เพื่อให้การสอบข้อเท็จจริงเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

ความหมายการสอบสวนและข้อเท็จจริง

การสอบสวน (Investigation) คือ กระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการสอบสวน ก็เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด (ทั้งพยานบุคคล, พยานเอกสาร, พยานวัตถุ) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกล่ามถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

ข้อเท็จจริง (Fact) คือ ข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งอาจจะเป็นความจริง (True) หรือ ความเท็จ (False) ก็ได้ ในทางกฎหมาย การสอบสวนมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อเท็จจริงว่าเรื่องที่กล่าวหานั้นเป็นความจริงหรือไม่ และมีมูลความผิดตามกฎหมายหรือไม่

การสอบสวนข้อเท็จจริง หมายถึง กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ เพื่อให้ทราบความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และพิสูจน์ว่าเรื่องนั้นเป็นจริงหรือเท็จ การสอบสวนข้อเท็จจริงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การพิจารณาดำเนินการที่เหมาะสม.

ขั้นตอนของการสอบข้อเท็จจริง

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ ในมาตรา ๓ มีเนื้อความโดยสรุปได้ว่า ถ้าไม่มีกฎหมายใดระบุถึงระเบียบ ขั้นตอน หรือวิธีการในการปฏิบัติราชการทางปกครองไว้โดยเฉพาะ ให้นำ ขั้นตอนและวิธีการในการปฏิบัติราชการทางปกครอง ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.๒๕๓๙ มาใช้ คือ มาตรา ๒๙ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็น แก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ในการนี้ให้รวมถึงการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
๒. รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็น ฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา
๓. ข้อเท็จจริงหรือความเห็นจากคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
๔. ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๕. ออกไปตรวจสอบสถานที่

โครงสร้างในการสอบข้อเท็จจริง

โครงสร้างที่ดีในการสอบข้อเท็จจริงนั้น มีลักษณะ เช่นเดียวกับการเรียงความ ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน คือ

๑. คำนำ

โดยทั่วไปเรามักจะกล่าวบทนำถึงเหตุที่มีการสอบข้อเท็จจริง ที่มาของมูลกรณีที่เป็นเหตุให้เกิดการสอบข้อเท็จจริง โดยกล่าวนำเพื่อให้ผู้สังเกตตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ทราบโดยย่อว่าได้รับมอบหมายให้มาสอบข้อเท็จจริงในเรื่องใด มูลกรณีปรากฏขึ้นได้อย่างไร อันเป็นการกำหนดโครงสร้างของการสอบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ

๒. เนื้อเรื่อง

ผู้สอบสวนต้องกำหนดความคิดซึ่งเป็นกรอบโครงสร้างและเชื่อมโยง พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ อันเกี่ยวข้องใกล้ชิด โดยวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ได้รับพร้อมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ สอดคล้องต้องกันหรือไม่ อย่างไร แล้วเขียนรายงานตามลำดับขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ซึ่งเนื้อเรื่องนี้เป็นหัวใจในการสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ ผู้สอบสวนอาจเขียนรายงานขั้นตอนเกี่ยวกับการสร้างเนื้อเรื่องที่จะนำเสนอ โดยจัดระเบียบเนื้อหาสาระข้อเท็จจริงได้ด้วยกัน ๔ วิธี ดังนี้

๒.๑ การจัดระเบียบโดยอาศัยเวลา

ได้แก่ การสอบสวนข้อเท็จจริงโดยเรียงเนื้อเรื่อง ตามลำดับเวลาก่อนหลังที่เกิดขึ้น โดยเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดก่อนเรียงเป็นลำดับเวลา โดยนำสิ่งที่เกิดขึ้นในลำดับก่อน นำมากล่าวก่อนสิ่งใดที่เกิดในลำดับถัดมาก็ให้นำมากล่าวถัดมา และจะกล่าวถึงเป็นอันดับสุดท้าย หากสิ่งนั้นเกิดขึ้นหลังสุด

๒.๒ การจัดระเบียบโดยอาศัยพื้นที่

เรียงลำดับเหตุการณ์ตามสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ได้แก่ การสอบสวนข้อเท็จจริงโดยใช้สภาพภูมิประเทศเป็นหลัก ในการกำหนดลำดับเนื้อเรื่อง ข้อเท็จจริง คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดก่อนก็นำมากล่าวและหลังตามลำดับ

๒.๓ การจัดระเบียบโดยใช้เหตุผล

ได้แก่ การสอบสวนข้อเท็จจริงกล่าวเนื้อเรื่องตามข้อเท็จจริงถึงเหตุเสียก่อน แล้วกล่าวข้อเท็จจริงถึงผลที่ตามมา ซึ่งจะทำให้ผู้อื่นเข้าใจทันทีว่าผู้สอบสวนไม่หลงทิศทาง และสามารถควบคุมการสอบสวนได้เป็นอย่างดี

๒.๔ การจัดระเบียบโดยตั้งประเด็นปัญหาและการแก้ไขปัญหา

ได้แก่ การสอบสวนข้อเท็จจริงโดยจัดระเบียบประเด็นปัญหาและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในปัญหาว่าข้อเท็จจริงเป็นประการใด มีประเด็นใดที่จะต้องพิจารณาจำนวนกี่ประเด็น และมีเหตุผลอย่างไรหรือไม่ เพราะเหตุใด และมีข้อกฎหมายใดกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร โดยนำข้อเท็จจริงมากำหนดประเด็นปัญหาเพื่อพิจารณาและนำข้อกฎหมายมาวิเคราะห์ปัญหาแต่ละประเด็นเพื่อแก้ไขปัญหานั้นในแต่ละประเด็น ซึ่งใน ข้อเท็จจริงเรื่องหนึ่งอาจมีหลายประเด็นก็ได้

สำหรับเนื้อหาสาระที่เรียบเรียงตามข้อเท็จจริงนั้น การบ่งชี้และระบุเรื่องราวให้ทราบว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เป็นเรื่องราวปะติดปะต่อกันเป็นลำดับขั้นตอนก่อนหรือหลังแบบเรียงความอย่างเป็นระเบียบ โดยจัดระเบียบเนื้อหาสาระตามที่คุณสอบสวนนัด

๓.สรุป

การสรุปความเห็นของผู้สอบสวน โดยวิเคราะห์และเสนอแนะแก่ผู้บังคับบัญชาเป็นจุดสำคัญในการสอบสวน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาสั่งการต่อจากการได้รับผลสรุปรายงานการสอบสวน โดยเฉพาะข้อเท็จจริงนั้น มีข้อกฎหมายกำหนดไว้ประการใด ผู้สอบสวนควรระบุข้อกฎหมายไว้ด้วย เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาจะได้ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินการและอำนาจในการพิจารณาสั่งการในเรื่องนั้นๆ

อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อำนาจตามมาตรา ๖๐ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน กำหนดว่าให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลหรืออำนาจตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลตำบลตรัง เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการสอบสวนการลงโทษทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๘

ข้อ ๒๔ วรรคห้า เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าพนักงานส่วนตำบลผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยยังไม่มีพยานหลักฐานให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลรีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่

ข้อ ๒๔ วรรคหก เมื่อมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าพนักงานส่วนตำบลผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ดำเนินการตามวรรคห้า เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) มีการกล่าวหาที่ไม่ได้ระบุชื่อผู้กล่าวหาไม่ได้ลงลายมือชื่อผู้กล่าวหาแต่ระบุชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาหรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้นเพียงพอที่จะทราบว่ากล่าวหาพนักงานส่วนตำบลผู้ใดและข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์นั้นเพียงพอที่จะสืบสวนต่อไปได้
- (๒) มีข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาอันเป็นที่สงสัยว่าพนักงานส่วนตำบลผู้ใดจะทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสืบสวนต่อไปได้

ข้อ ๒๔ วรรคเจ็ด ภายใต้บังคับวรรค ๔ วรรค ๕ และวรรค ๖ หากความปรากฏแก่ผู้บังคับบัญชาอื่นที่ไม่ใช่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บังคับบัญชาอื่นนั้นรายงานตามลำดับชั้นถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยเร็ว

ข้อ ๒๔ วรรคแปด การสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นตามวรรคห้า จะกระทำโดยแต่งตั้งกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงก็ได้

ข้อ ๒๔ วรรคเก้า การกล่าวหาต้องกระทำเป็นหนังสือถ้าเป็นการกล่าวหาด้วยวาจาให้ผู้บังคับบัญชาผู้ได้รับฟังการกล่าวหาจัดให้มีการทำบันทึกเป็นหนังสือและให้ผู้กล่าวหาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานเพื่อดำเนินการตามวรรคห้า

ข้อ ๒๔ วรรคสิบ เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคห้า แล้วถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยจึงจะยุติเรื่องได้ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

ขั้นตอนการสอบข้อเท็จจริง

ขั้นตอนการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยทั่วไป ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนหลัก ดังนี้:

- ๑) การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน
- ๒) การรวบรวมพยานหลักฐาน
- ๓) การสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง
- ๔) การวิเคราะห์พยานหลักฐานและสรุปผล
- ๕) การรายงานผลการสอบสวน

๑) กระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าของเรื่อง ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อขอตัวข้าราชการ มาแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง โดยทั่วไปตำแหน่งของคนที่จะมาเป็นประธานกรรมการสอบสวนต้องมีระดับที่สูงกว่าผู้ถูกกล่าวหา เมื่อได้หนังสือตอบรับเป็นกรรมการแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลต้องออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง, คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง หรือ คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง แล้วแต่กรณี

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงให้มีจำนวนคณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม(๓/๕/๗)โดยให้มีเลขานุการ ๑ คนเลขานุการอาจจะแต่งตั้งจากกรรมการคนใดคนหนึ่ง และในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการก็ได้

๑.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าของเรื่อง ส่งหนังสือพร้อมแนบคำสั่งให้คณะกรรมการฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งทราบ

๑.๓ คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงดำเนินการประชุม โดยประธานกรรมการฯ ทำหนังสือแจ้งคณะกรรมการทุกคนเพื่อนัดประชุม หลังจากที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการฯ ซึ่งกรอบระยะเวลาการพิจารณา อาจแบ่งการประชุมออกเป็น ๓ ครั้ง ดังนี้

(๑) การประชุมครั้งแรก เป็นการพิจารณาวางแผนทางการสืบสวนข้อเท็จจริง กรรมการแต่ละคนควรต้องศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นให้เข้าใจเสียก่อนว่าเหตุแห่งการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงมีความต้องการที่จะทราบข้อเท็จจริงในเรื่องใด ดังนั้น จึงควรศึกษารายละเอียด ดังต่อไปนี้

- ศึกษารายละเอียดและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร เหตุการณ์เกิดขึ้นใน ช่วงใดเวลาใด สถานที่ใด สาเหตุแห่งการกระทำเป็นอย่างไร
- ศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างไร
- ศึกษาว่าบุคคลผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นเป็นใครบ้าง ประวัติภูมิหลังเป็นอย่างไร

เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถาม กำหนดประเด็นการสืบสวนข้อเท็จจริงและกำหนดตัวบุคคล ที่จะเป็นพยาน เอกสารที่เกี่ยวข้องที่จะเรียกเข้ามาประกอบการสอบสวน ตลอดจนกำหนดนัดประชุมในครั้งต่อไป

วิธีการกำหนดประเด็นในการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรจะพิจารณาจากเจตนาในการออกคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ข้อเท็จจริง ต้องการทราบข้อเท็จจริงในเรื่องใด แม้ว่าการสืบสวนไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงขนาดว่าผู้ถูกร้องเรียน หรือถูกกล่าวหากระทำผิดฐานใด และควรลงโทษสถานใด แต่ในการพิจารณาว่ากรณีนี้มีมูลอันควรกล่าวหาว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลผู้ใดกระทำความผิดวินัยหรือจะดำเนินการทางวินัยหรือไม่ จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ฐานความผิดวินัยพบใดบทหนึ่ง

ดังนั้น การกำหนดประเด็นเช่นนี้ไว้ก่อน จะทำให้สามารถสืบสวนหาพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้พิจารณา ได้อย่างครบถ้วนในกรณีที่มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ต้องนำมาเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาในเบื้องต้น ด้วย เนื่องจากมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางในการสืบสวนข้อเท็จจริง และประเด็นในการสืบสวนข้อเท็จจริง เพื่อสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องหรือพยานบุคคล ซึ่งหากเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญ อาจมีผลทำให้คณะกรรมการสืบสวน ข้อเท็จจริงสามารถดำเนินการสืบสวนได้อย่างรวดเร็วการพิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน ข้อเท็จจริง เมื่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงสามารถกำหนดประเด็นที่จะสืบสวนได้แล้ว คณะกรรมการจะ ทราบว่าในเรื่องดังกล่าวจะต้องมีการสืบสวนพยานบุคคลใดบ้าง และควรรวบรวมพยานเอกสารใด (เพิ่มเติม) บ้าง โดยที่ประชุมต้องมีมติให้เรียกผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำกับเรื่องที่จะทำการสืบสวนโดยทำเป็นหนังสือการพิจารณา กำหนดระยะเวลาและวิธีการในการรวบรวมพยานหลักฐาน เมื่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงกำหนด พยานหลักฐานที่จะต้องมีการสืบสวนและรวบรวมมาใช้ในการพิจารณาแล้วคณะกรรมการควรกำหนดระยะเวลาใน การรวบรวมพยานหลักฐานด้วย เช่น จะสอบพยานบุคคลกี่ปากและใช้เวลากี่วัน หรือจะต้องมีการขอ พยานหลักฐานจากที่ใดหรือไม่ อย่างไร และใช้เวลาในการดำเนินการนานเท่าใด ทั้งนี้ เพื่อให้การสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นไปตามระยะเวลาที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด

(๒) การประชุมครั้งที่สอง

การประชุมครั้งที่สองเป็นการประชุมที่มีการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานที่เกี่ยวข้องซึ่ง ลำดับการให้ถ้อยคำจะเป็นการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำเป็นลำดับแรก แต่ในกรณีการสืบสวนข้อเท็จจริงที่ไม่มีผู้ กล่าวหาหรือเป็นกรณีเป็นที่สงสัยจะเป็นการสอบถ้อยคำของผู้ที่เกี่ยวข้องในเอกสารที่เป็นประเด็นหรือในส่วนตัว ส่วนหนึ่งของเรื่องที่ทำกรสืบสวนข้อเท็จจริง และเป็นการประชุมเพื่อการตรวจสอบเอกสารหลักฐานเพิ่มเติม (กรณีผู้มาให้ถ้อยคำนำส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้แก่คณะกรรมการ) หรือบางกรณีคณะกรรมการสืบสวน ข้อเท็จจริง อาจต้องออกไปพิจารณาสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุจริงเพื่อเก็บรวบรวมไว้ในสำนวนด้วย

อำนาจในการพิจารณาสืบสวน คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน ต่างๆ ที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. แสวงหาพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง
 ๒. รับฟังพยานหลักฐาน คำชี้แจง หรือความเห็นของคู่กรณีหรือของพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญที่ คู่กรณีกล่าวอ้าง เว้นแต่เจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่จำเป็นและฟุ่มเฟือยหรือเพื่อประวิงเวลา
 ๓. ข้อเท็จจริงหรือความเห็นของคู่กรณี พยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ
 ๔. ขอให้ผู้ครอบครองเอกสารส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 ๕. ออกไปตรวจสอบสถานที่
- ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งบัญญัติให้

เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่ตนเห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง กล่าวคือ เมื่อเจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงในกระบวนการพิจารณาทางปกครองตาม “ตามหลักไต่สวน” เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ (๑) – (๕) เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงให้ถูกต้องและครบถ้วนได้ โดยการแสวงหาข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนและถูกต้องจะก่อให้เกิดผลดีแก่คู่กรณีด้วย

การแสวงหาพยานหลักฐาน

พยานหลักฐาน เป็นหลักการตรวจสอบโดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เพื่อตรวจสอบและยืนยันว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นมียุ่จริงหรือไม่ (ปัญหาข้อเท็จจริง) ดังนั้น พยานหลักฐานที่จะนำเข้ามาในสำนวนการสอบสวน จะต้องเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่านั้น “พยานหลักฐาน” (Evidence) หมายความว่า สิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นบุคคล เอกสาร หรือสิ่งอื่น ที่สามารถใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือข้อกล่าวอ้างได้ ซึ่งเราสามารถจำแนกพยานหลักฐาน เป็นประเภทได้ ดังนี้

ประเภทของพยานหลักฐาน

๑. พยานเอกสาร

พยานเอกสาร (Document) คือ กระดาษหรือวัตถุอื่นใด อาทิเช่น ฝาผนัง ก้อนหิน ผืนผ้า ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมาย ด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผังหรือแผนแบบอย่างอื่น อาจจะเป็นสัญลักษณ์ ภาพ จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ถ่ายภาพหรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ตัวอย่างเช่นหมายเลขเครื่องยนต์และเลขตัวถัง เป็นเอกสารข้อสำคัญ คือ มุ่งที่จะสื่อให้ทราบว่าสิ่งที่ปรากฏนั้นมีความหมายว่าอย่างไร ดังนั้น ภาพถ่ายภายในห้องเครื่องใช้และของอื่นๆ เป็นเพียงภาพจำลองของห้องเครื่องใช้เท่านั้น ไม่ได้แสดงความหมายอย่างใดๆ จึงไม่เป็นเอกสาร

๒. พยานบุคคล

พยานบุคคล (Witness) คือ บุคคลที่ได้รับรู้รับทราบข้อเท็จจริง ตลอดจนรายละเอียดของพฤติการณ์และสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งลำพังตัวบุคคลนั้นไม่ใช่พยานหลักฐาน ถ้อยคำหรือข้อเท็จจริงที่บุคคลผู้นั้นกล่าวให้ต่อคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต่างหากที่เป็นพยานหลักฐาน แม้จะได้บันทึกถ้อยคำไว้ในเอกสารก็ยังคงเรียกว่าเป็น “พยานบุคคล” แต่หากนำเอกสารที่บันทึกถ้อยคำพยานนั้นไปใช้ในคดีเรื่องอื่น พยานหลักฐานนั้นก็จะเรียกว่า “พยานเอกสาร” โดยพยานบุคคลสามารถแบ่งแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ประจักษ์พยาน (Eyewitness) คือ ผู้ที่รู้เห็นข้อเท็จจริงใดด้วยประสาทสัมผัสต่างๆ ของตนเอง เช่น ได้เห็นด้วยตา ได้ฟังด้วยหู ได้ดมด้วยจมูก หรือได้สัมผัสด้วยมือของตนเอง ซึ่งพยานประเภทนี้ ให้คุณค่าในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงสูงตัวอย่างเช่น นายแดงเห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของในโต๊ะหัวหน้า นายแดงจึงเป็นประจักษ์พยานในเรื่องที่นายเขียวลักทรัพย์ เป็นต้น

พยานบอกเล่า (Hearsay) คือ พยานบุคคลที่ได้รับรู้ข้อเท็จจริงโดยการบอกเล่าต่อมาอีกทีหนึ่ง ไม่ได้รับทราบข้อเท็จจริงด้วยประสาทสัมผัสของตนเอง เป็นพยานที่ห่างไกลจากความจริงมีน้ำหนักในการรับฟังน้อยกว่าประจักษ์พยาน เนื่องจากข้อเท็จจริงที่นำมาเล่าต่ออาจเกิดการผิดเพี้ยนได้เนื่องจากพยานบอกเล่า เป็นพยานที่มีได้เกิดจากการรับรู้ข้อเท็จจริงโดยตรง ไม่ควรรับฟังเป็นที่ยุติเสียทีเดียว เว้นแต่จะนำไปประกอบกับพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานชั้นอื่น ๆ ตัวอย่างเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประจักษ์พยานและบอกเล่า เช่น นายดำพังกายแดงเล่าว่า นายแดงเห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของในโต๊ะหัวหน้า ดังนี้ จะเห็นได้ว่านายดำไม่ใช่ผู้ที่เห็นนายเขียวเดินเข้าไปหยิบของ แต่ได้รับฟังมาจากนายแดงอีกทอดหนึ่ง นายดำจึงเป็นเพียงพยานบอกเล่า ส่วนนายแดงพบเห็นการกระทำของนายเขียวด้วยสายตาของตนเอง นายแดงจึงเป็นประจักษ์พยาน

พยานวัตถุ (Object) คือ สิ่งของหรือวัตถุต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาทิ อาวุธ มีด ที่ใช้ทำร้ายหรือฆ่า , รถยนต์ที่ใช้กระทำความผิด หรือขวดสุราที่ใช้ดื่มในเวลาปฏิบัติงาน เป็นต้น เป็นการพิสูจน์ประกอบข้อเท็จจริงว่ามีจริงหรือไม่ สอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่นหรือไม่ เช่น นายดำพังกายแดงด้วยอาวุธมีด ดังนี้ อาวุธมีดเป็นพยานวัตถุ มีคุณค่าในการพิสูจน์ว่ามีเครื่องมือในการใช้ฆ่าจริงและสอดคล้องกับถ้อยคำของพยานว่า เห็นนายแดงถูกนายดำแทง ปรากฏตามบาดแผลที่เกิดขึ้นเกิดจากอาวุธประเภทมีดไม่ใช่เหล็กแหลม เป็นต้น

พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness)

พยานผู้เชี่ยวชาญ (Expert witness) เป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่ง แต่มาให้อธิบายในลักษณะการแสดงความคิดเห็นในด้านที่ตนมีความรู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งคนธรรมดาไม่อาจตัดสินใจได้โดยใช้ความรู้ ความสามารถ หรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันตามปกติ เพราะประเด็นนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการเฉพาะแขนง ซึ่งจะตัดสินใจได้ก็แต่เฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตัวอย่างเช่น แพทย์ซึ่งตรวจบาดแผลของผู้เสียหาย เป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ความเห็นว่าเป็นแผลเกิดจากอะไรตามหลักวิชาการ มิใช่ให้ถ้อยคำว่ายืนยันว่าในวันเกิดเหตุตนได้เห็นผู้เสียหายถูกทำร้ายอย่างไร วัตถุประสงค์ของการรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญ คือ ต้องการความคิดเห็นตามหลักวิชาการด้านนั้นๆ เป็นเห็นผลประกอบการรับฟังพยานหลักฐานอื่นๆ ดังนั้น พยานผู้เชี่ยวชาญ แต่ความคิดเห็นเหล่านี้ ไม่ผูกพันผู้พิจารณาที่จะต้องวินิจฉัยตามความเห็นดังกล่าว

(๓) การประชุมครั้งสุดท้าย จะเป็นการพิจารณาเอกสาร พยานหลักฐานทั้งหมดและบันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง ตลอดจนรายละเอียดของพฤติกรรมต่างๆ อันเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวหา เมื่อดำเนินการสอบข้อเท็จจริงครบทุกประเด็นแล้ว คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงต้องดำเนินการสรุปข้อเท็จจริง โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่มีทั้งหมด และหากเป็นการสอบข้อเท็จจริงกรณีมีผู้ถูกกล่าวหาต้องวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา กับพยานที่หักล้างข้อกล่าวหา พร้อมกับลงความเห็นว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันอาจมีลักษณะเข้าข่ายการกระทำความผิด หรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะเสนอรายงานผลการสอบข้อเท็จจริง

๑.๔ องค์ประชุมของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง องค์ประชุมจะต้องมีจำนวนของกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่ได้รับการแต่งตั้ง จึงจะเป็นองค์ประชุม และจะต้องมีประธานกรรมการฯ อยู่ร่วมในที่ประชุมทุกครั้ง

ในกรณีที่ประธานฯ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการฯ ที่มาประชุมคัดเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งมาประชุมเพื่อทำหน้าที่ประธานฯ ชั่วคราวแทนในครั้งนั้น โดยมีมติของที่ประชุมคณะกรรมการฯ ให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานฯ ออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

๑.๕ ระยะเวลากระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง กระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง มิได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเอาไว้ซึ่งในการกำหนดระยะเวลาในการสืบสวนข้อเท็จจริง ถือเป็นดุลพินิจของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลผู้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยทั่วไปแล้วจะอยู่ที่ประมาณ ๓๐ วัน โดยต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาโดยเริ่มนับจากวันที่ประธานกรรมการฯ ได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ทั้งนี้ หากคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงไม่แล้วเสร็จ ภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการต้องขอขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริงต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทำเป็นหนังสือเสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

ในการขออนุมัติขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริง ให้เสนอขอขยายระยะเวลาได้อีก ไม่เกิน ๒ ครั้ง ๆ ไม่เกิน ๓๐ วัน โดยจะต้องชี้แจงถึงเหตุผลหรือความจำเป็นที่จะต้องขยายระยะเวลาสืบสวนข้อเท็จจริง ตลอดจนการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้วทั้งนี้การจะขอขยายระยะเวลาการสืบสวนข้อเท็จจริงครั้งที่ ๒ นั้น ต้องเป็นกรณีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน หรือมีเอกสารจำนวนมาก หรือต้องสอบสวนบุคคลหลายราย หรือเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน โดยคณะกรรมการต้องชี้แจงถึงการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้วและจะต้องสืบสวนให้แล้วเสร็จ

๒) การรวบรวมพยานหลักฐาน

การชี้มูลความจริงโดยผู้สอบสวนต้องกำหนดแนวความคิด ให้มีกรอบโครงสร้างและความเชื่อมโยงของพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ โดยวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่ได้รับพร้อมพยานหลักฐานต่างๆ ว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่อย่างไร แล้วเรียงลำดับเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดของเรื่องนั้นๆ ซึ่งอาจลำดับเนื้อหาสาระข้อเท็จจริงได้ ๔ รูปแบบ คือ

๑. การลำดับเนื้อหาโดยช่วงเวลา (Time-order Arrangement) คือ การลำดับเรื่องตามข้อเท็จจริงที่เกิดก่อนหลังของช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

๒. การลำดับเนื้อหาโดยอาศัยพื้นที่ (Space-pattern Arrangement) คือ การลำดับเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดก่อนหลังตามลำดับ

๓. การลำดับเนื้อหาโดยใช้เหตุผล (Cause-effect Arrangement) คือ การลำดับเรื่องจากเหตุใด แล้วทำให้เกิดผลอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้ความรู้ความเข้าใจการสอบสวนได้อย่างไม่หลงทิศทาง

๔. การลำดับเนื้อหาโดยปัญหาและการแก้ไขปัญหา (Problem-Solution order) คือ การลำดับเรื่องแต่ละประเด็นโดยนำข้อเท็จจริงมากำหนดประเด็นปัญหา วิเคราะห์ว่ามีเหตุผลหรือไม่ อย่างไร และมีข้อกฎหมายใดกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร เพื่อแก้ไขในแต่ละประเด็น ซึ่งในข้อเท็จจริงหนึ่งอาจมีหลายประเด็นก็ได้ โดยประเด็นที่ต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยเมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแล้ว ก็จะทำมาสู่การวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาในกรณีใด หรือไม่ อย่างไร จุดสำคัญที่ จะต้องพิสูจน์หรือวินิจฉัยมี ๓ ประการ คือ

(๑) ประเด็นเกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่กล่าวหา จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหา ทำอะไร ทำกับใคร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ทำอย่างไร ทำเพราะเหตุใด (เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดหรือไม่)

(๒) ประเด็นเกี่ยวกับกรณีความผิด จะต้องพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดในกรณีใดเพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดตามเรื่องใด

(๓) ประเด็นเกี่ยวกับความร้ายแรงแห่งกรณี จะต้องพิสูจน์ว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา นั้น มีพฤติการณ์ร้ายแรงเพียงใด หรือเสียหายแก่ทางราชการร้ายแรงเพียงใด เพื่อใช้ในการวินิจฉัยกำหนดระดับโทษหนักหรือเบาที่จะลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา

(๔) ประโยชน์ของการกำหนดประเด็น เพื่อเป็นเครื่องนำทางหรือช่วยให้การสอบสวนให้เป็นไปโดยรอบคอบ รัดกุม ได้ความจริง ให้ความเป็นธรรม รวดเร็วและวินิจฉัยฐานความผิดได้ถูกต้อง

สำหรับเนื้อหาสาระที่เรียบเรียงตามข้อเท็จจริงนั้น ควรบ่งชี้ และระบุเรื่องราวให้ทราบว่าใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เป็นเรื่องราว ปะติดปะต่อกัน อย่างเป็นลำดับขั้น ตอนก่อนหรือหลังแบบเรียงความอย่างเป็นระเบียบ โดยจัดระเบียบเนื้อหาสาระตามที่ผู้สอบสวนถนัด

๕. ให้คณะกรรมการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นและเพียงพอแก่การพิจารณาของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาเบื้องต้นอย่างรอบคอบ ถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ดังนี้

(๑) กรณีต้องเชิญบุคคลมาให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำ ให้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสม สะดวกและเป็นธรรม ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมา แต่ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่มา หรือติดตามตัวไม่ได้ภายในเวลาอันควร และอาจทำให้การสอบสวนข้อเท็จจริงล่าช้า หรือไม่ใช่พยานหลักฐานสำคัญ คณะกรรมการจะไม่สอบก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนี้ไว้ในบันทึกคณะกรรมการสอบสวนและรายงานผลการสอบสวน

(๒) รวบรวมเอกสารหลักฐาน พยานวัตถุ ในการนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นหลักฐานในการสอบสวน ให้บันทึกว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด เอกสารหรือวัตถุที่ใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ แต่ใช้สำเนาที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนา

ถูกต้องก็ได้ ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ เพราะสูญหายหรือถูกทำลาย หรือโดยเหตุอื่น ให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลอื่นมาสอบก็ได้

(๓) การออกไปตรวจสอบสถานที่ (ถ้าจำเป็นต้องดำเนินการ) ให้บันทึกการดำเนินการพร้อมหลักฐาน เช่น ภาพถ่ายประกอบไว้ในการสำนวนการสอบสวน เป็นต้น

(๔) กรณีตรวจสอบพบว่าผู้ถูกร้องเรียนเคยถูกตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือถูกดำเนินการทางวินัย หรืออยู่ระหว่างถูกตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือถูกดำเนินการทางวินัยโดยผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องที่ถูกร้องเรียนกล่าวหาดังกล่าวมาก่อนแล้ว ให้รวบรวมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

๖. ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงไม่จำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกร้องเรียน แต่ในกรณีดังต่อไปนี้ จะเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงก็ได้ โดยให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะทำได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียนกล่าวหาปรากฏชัดเจนจำเป็นต้องรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้ถูกร้องเรียน

(๒) กรณีเห็นว่าการสอบสวนมีมูลที่จะกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ให้คณะกรรมการสอบสวนรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้ถูกร้องเรียน โดยให้ผู้ถูกร้องเรียนมาให้ถ้อยคำ หรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง เพื่อประกอบการพิจารณาให้เป็นธรรมด้วย ทั้งนี้การเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นการรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อให้เป็นธรรม

ในการเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงตามวรรคแรกให้คณะกรรมการสอบสวนกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสม สะดวกและเป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ถูกร้องเรียนมา แต่ไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่มา หรือติดตามตัวไม่ได้ หรือไม่ได้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงภายในเวลาอันควร หรือมีเจตนาประวิงเวลา และอาจทำให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงล่าช้า คณะกรรมการสอบสวนจะไม่สอบก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุอันไว้ใบบันทึกคณะกรรมการสอบสวนและรายงานผลการสอบสวน

๗. ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นเพียงกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานข้อมูลข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถพิจารณาเบื้องต้นและสั่งการ หากคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว หรือมีเหตุอันไม่สามารถตรวจสอบต่อไปได้ หรือมีเหตุอันสมควรจะยุติการตรวจสอบโดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้ครบถ้วนตามข้อ ๕ แล้วสรุปความเห็นจากพยานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ร้องเรียนเท่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนก็ได้

ในกรณีเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้วหรือมีเหตุอันไม่สามารถตรวจสอบต่อไปได้หรือมีแต่ยุติการตรวจสอบตามวรรคแรกในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีผู้ร้องเรียนขอถอนเรื่อง หรือไม่ให้ความร่วมมือ มาพบคณะกรรมการฯ แล้วไม่ยอมให้ถ้อยคำ หรือไม่มาเพื่อให้ถ้อยคำ หรือเสนอพยานหลักฐาน หรือติดตามตัวไม่ได้ภายในเวลาอันควร โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีเจตนาประวิงเวลา คณะกรรมการฯ จะยุติการตรวจสอบโดยบันทึกเหตุรวมทั้งพยานหลักฐานที่สามารถยืนยันการพยายามติดตามผู้ร้องเรียนดังกล่าวไว้

(๒) กรณีผู้ถูกร้องเรียนยอมรับผิดหรือยอมรับในข้อเท็จจริงตามที่มีการร้องเรียนกล่าวหา

(๓) กรณีข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจน เช่น ปรากฏหลักฐานบันทึกภาพและเสียง (คลิปวิดีโอ คลิปเสียงหรือภาพถ่าย) ที่สามารถยืนยันที่มาและความน่าเชื่อถือ หรือกรณีขาดราชการ เป็นต้น

(๔) กรณีพบว่าผู้ถูกร้องเรียนถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องที่ถูกร้องเรียนกล่าวหา สืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือถูกกลั่นแกล้งกล่าวหาว่าประพฤติผิดวินัยของความเป็นข้าราชการ

(๕) กรณีพบว่าผู้ถูกร้องเรียนเคยถูกตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือถูกดำเนินการทางวินัย หรืออยู่ระหว่างการสอบสวนทางวินัย โดยผู้บังคับบัญชา/ผู้มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องที่ถูกร้องเรียนกล่าวหาแล้ว

๓) การสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง

๓.๑ กรณีเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่ามีตัวผู้ร้องเรียน ให้คณะกรรมการสอบสวนแจ้งผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือมีหนังสือสอบถามเพื่อรับทราบข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานรวมทั้งวัตถุประสงค์ของการร้องเรียนกล่าวหา

การเรียกผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำ ให้คณะกรรมการฯ กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่เหมาะสม สะดวก และเป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนมาแต่ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่มา หรือติดตามตัวไม่ได้ภายในเวลาอันควร และอาจทำให้การสอบสวนข้อเท็จจริงล่าช้า คณะกรรมการฯ จะไม่สอบก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุอันไว้บันทึกคณะกรรมการสอบสวนฯ และรายงานผลการสอบสวนและให้รับฟังข้อเท็จจริงของผู้ร้องเรียนตามที่ปรากฏในหนังสือร้องเรียนหรือสถานการณ์การร้องเรียน

ในกรณีติดตามหรือติดต่อผู้ร้องเรียนได้ แต่ผู้ร้องเรียนไม่สามารถมาให้ถ้อยคำได้ เนื่องจากมีเหตุผลจำเป็นอันสมควร เช่น อยู่ในระยะทางไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง มีภาระค่าใช้จ่ายที่ทำให้เดือดร้อน เป็นต้น คณะกรรมการฯ จะนำเทคโนโลยีที่เชื่อถือได้ และสามารถยืนยันตัวบุคคลของผู้ร้องเรียนและบันทึกการสอบสวนสอบถามได้ มาใช้ในการสื่อสารสอบสวนสอบถาม และบันทึกคำให้การผู้ร้องเรียนไว้ในสำนวนการสอบสวนก็ได้

๓.๒ ในการบันทึกถ้อยคำบุคคลและการรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ใช้รูปแบบท้ายหนังสือฉบับนี้ ดังนี้

- (๑) บันทึกถ้อยคำผู้ร้องเรียน
- (๒) บันทึกถ้อยคำผู้ให้ถ้อยคำ
- (๓) บันทึกถ้อยคำพยานผู้ร้องเรียน
- (๔) รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง

๔) การวิเคราะห์พยานหลักฐานและสรุปผล

การวิเคราะห์พยานหลักฐานและการสรุปผล เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการสอบสวน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะในคดีความต่างๆ ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

การวิเคราะห์พยานหลักฐาน หมายถึง การตรวจสอบและประเมินความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่นำมาแสดงต่อคณะกรรมการสอบสวนฯ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นธรรม สิ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการวิเคราะห์พยานหลักฐาน ได้แก่

๔.๑ พยานบุคคล

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์กับคู่กรณี, ความสามารถในการจดจำเหตุการณ์, ความสมเหตุสมผลของการให้ถ้อยคำ, และความสอดคล้องกับพยานหลักฐานอื่นๆ พยานบุคคลอาจเป็นพยานที่เห็นเหตุการณ์จริง, พยานบอกเล่า, หรือพยานผู้เชี่ยวชาญ จะใช้ดุลยพินิจในการรับฟังพยานบุคคล โดยพิจารณาจากพฤติการณ์แวดล้อมของคดี

๔.๒ พยานเอกสาร

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร, ความเป็นมาของเอกสาร, และความเกี่ยวข้องกับประเด็นในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาว่าเอกสารนั้นเป็นของแท้ หรือมีการแก้ไขตัดแปลงหรือไม่ พยานเอกสารอาจเป็นสัญญา, บันทึก, หรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๓ พยานวัตถุ

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องตรวจสอบพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับกรณี เช่น วัตถุพยาน, ร่องรอย, หรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์พิจารณาการเก็บรักษาพยานวัตถุ, การรวบรวม, และการนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบสวนฯ พยานวัตถุอาจต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญประกอบการพิจารณา

๔.๔ พยานผู้เชี่ยวชาญ

คณะกรรมการสอบสวนฯ ต้องพิจารณาความรู้ความสามารถและความเป็นกลางของผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาเหตุผลประกอบการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พยานผู้เชี่ยวชาญอาจเป็นผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาอื่นๆ

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ วิเคราะห์พยานหลักฐานแล้ว คณะกรรมการสอบสวนฯ จะนำมาพิจารณา เพื่อสรุปผลการสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย, พยานหลักฐานที่น่าสืบ, และพฤติการณ์แวดล้อมของกรณี ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบสวนฯ จะต้องใช้ดุลยพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน และชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานแต่ละประเภท ซึ่งการสรุปผลการพิจารณาจะต้องเป็นไปตามหลักความยุติธรรม และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสำนวน หากมีพยานหลักฐานที่ขัดแย้งกัน คณะกรรมการสอบสวนฯ จะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดมีความน่าเชื่อถือมากกว่า และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะเชื่อได้ จากนั้นให้สรุปผลการพิจารณาพยานหลักฐานที่มี มีมูลเพียงพอที่จะกล่าวหา และสั่งดำเนินการทางวินัยกับผู้ถูกร้องเรียนหรือไม่ อย่างไร หรือไม่มีมูลเพียงพอ ควรยุติเรื่อง เพื่อให้ผู้บังคับบัญชา (ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง) สามารถพิจารณาสั่งการได้อย่างรอบคอบ แล้วให้รายงานผลการสอบสวนและความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชา (ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง) เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

๕) การรายงานผลการสอบสวน

หลักการทำรายงานการสอบสวน คือ การทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน พร้อมทั้งแสดงความเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหา ได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิดพฤติกรรมใดที่ถือว่าเป็นความผิดฐานใด ตามข้อใด โดยอาศัย พยานหลักฐานและเหตุผลอย่างไรและควรได้รับโทษสถานใด โดยทั่วไปรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อการพิจารณาจะต้องประกอบไปด้วย ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....

๒. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรวจสอบพยานเอกสารและสอบปากคำพยานบุคคล จำนวน.....ปาก สรุปได้ข้อเท็จจริง ดังนี้.....

๓. คณะกรรมการสืบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาแล้ว.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา/ให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหา.....

๔. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ประชุมพิจารณา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานต่าง ๆ และมีความเห็น ดังนี้

- ข้อเท็จจริงเบื้องต้น.....
- ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....
- ประเด็นที่ต้องพิจารณา.....
- ความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง.....

ตัวอย่าง คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

คำสั่งองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

ด้วย.....(ระบุเหตุ).....

ตรวจสอบพบว่า

ฉะนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวประกอบการพิจารณาดำเนินการให้เกิดความเป็นธรรม จึงอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑.(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... ประธานกรรมการ
๒.(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... กรรมการ
๓.(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... กรรมการและเลขานุการ
๔.(ระบุชื่อและตำแหน่ง)..... ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงรีบดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และเสนอผลการสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่.....พ.ศ.

(ลงชื่อ).....

(ระบุชื่อผู้สั่งแต่งตั้ง)

ตำแหน่ง.....

[illegible]

ข้อเท็จจริงเบื้องต้นตามคำสั่งโดย.....

มูลกรณีของเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....
(เขียนเหตุที่ทำให้เกิดการสอบสวนข้อเท็จจริง).....

5.

พยานวัตถุ (ถ้ามี)

- ๑.....
๒.....
๓.....

คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงได้ร่วมประชุมพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า.....
(เขียนข้อเท็จจริงโดยจัดระเบียบเรียงตามลำดับก่อนหลังแบบเรียงความ โดยพิจารณาเนื้อเรื่องจากพยานบุคคล และพยานเอกสาร รวมทั้งพยานวัตถุ (ถ้ามี) ตั้งแต่เริ่มต้นเหตุการณ์จนถึงสิ้นสุดและข้อเท็จจริงที่เขียนควรเป็นข้อเท็จจริงที่ยุติแล้ว).....

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา

ประเด็นที่ ๑.....(กำหนดประเด็นตามเรื่องที่ต้องการพิจารณา)

ประเด็นที่ ๒.....

ข้อพิจารณาดำเนินคดีที่ ๑

.....(ระบุข้อเท็จจริงตามประเด็นที่ ๑ และพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อเท็จจริงในเรื่องที่พิจารณา พร้อมทั้งข้อกฎหมายที่ใช้พิจารณาและความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน).....

ข้อพิจารณาดำเนินคดีที่ ๒

.....(ระบุข้อเท็จจริง ตามประเด็นที่ ๒ และพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อเท็จจริงในเรื่องที่พิจารณา พร้อมทั้งข้อกฎหมายที่ใช้พิจารณาและความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน).....

คณะกรรมการสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่า(สรุปความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนและเสนอแนวความคิดหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งการของผู้บังคับบัญชา

.....
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อประธานกรรมการ
(.....)

ลงชื่อกรรมการ
(.....)

ลงชื่อกรรมการ
(.....)

ตัวอย่าง

บันทึกการสืบสวนข้อเท็จจริง

บันทึกที่.....

วันที่..... เดือน พ.ศ.

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริง ราย(ชื่อ) ซึ่งถูกกล่าวหาว่า.....

ข้าพเจ้า.....(ชื่อ)..... เลขประจำตัวประชาชน..... อายุ..... ปี
 สัญชาติ..... ศาสนา..... อาชีพ..... อยู่บ้านเลขที่..... ตรอก/ซอย.....
 ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....
 ตำบล..... หมายเลขโทรศัพท์.....

ขอให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงด้วยความสัตย์จริงดังต่อไปนี้

This image shows a full page of a handwriting practice worksheet. It features multiple rows of horizontal dotted lines spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no other markings or text present.

.....ผู้ให้ถ้อยคำ

.....ผู้บันทึกถ้อยคำ

[illegible]

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงมิได้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบไม่ว่าด้วยประการใด เพื่อจูงใจข้าพเจ้าให้ถ้อยคำ และกรรมการสืบสวน ข้อเท็จจริงได้อ่านให้ข้าพเจ้าฟัง/ข้าพเจ้าได้อ่านบันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่าเป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

(ลงชื่อ) ผู้ให้ถ้อยคำ
(.....)

(ลงชื่อ) ผู้บันทึกถ้อยคำ
(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ชื่อ)..... ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

(ลงชื่อ) ประธานกรรมการ
(.....)

(ลงชื่อ) กรรมการ
(.....)

(ลงชื่อ) กรรมการและเลขานุการ
(.....)

รายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

วันที่

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริง

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ

ตามคำสั่ง.....ที่...../๒๕.. สั่ง ณ วันที่แต่งตั้ง
 คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ในเรื่อง.....
 นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงาน
 การสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อการพิจารณาดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....

๒. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรวจสอบพยาน
 เอกสารและสอบปากคำพยานบุคคล จำนวน.....ปาก สรุปลงข้อเท็จจริง ดังนี้.....

๓. คณะกรรมการสืบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
 และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหรือให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหาแล้ว.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....ได้
 ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา/ให้ถ้อยคำแก้ข้อกล่าวหา.....

๔. คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ประชุมพิจารณา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย
 และพยานหลักฐานต่าง ๆ และมีความเห็น ดังนี้

ข้อเท็จจริงเบื้องต้น.....

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....

ประเด็นที่ต้องพิจารณา.....

- ๒ -

ความเห็นของคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง.....

.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และพร้อมนี้ได้เสนอสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงมาแล้ว

.....(ลายมือชื่อ)..... ประธานกรรมการ
(.....)

.....(ลายมือชื่อ)..... กรรมการ
(.....)

.....(ลายมือชื่อ)..... กรรมการ
(.....) และเลขานุการ

ความเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งต่อ

.....(ลายมือชื่อ).....

.....(ตำแหน่ง).....

บทที่ ๕

กระบวนการจัดการกรณีมีข้อสงสัยหรือทักท้วง ว่ามีการกระทำที่ขัดหรือฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

ข้าราชการที่กระทำการใดอันไม่เป็นไปตามประมวลจริยธรรม บางกรณีอาจกระทำไปเพราะไม่ทราบว่าเป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม จนมีผู้ทักท้วงขึ้นหรือตนเองสงสัยว่ากระทำได้หรือไม่ กรณีเช่นนี้ต้องขอให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาว่าจะกระทำต่อไปได้หรือไม่ ส่วนกรณีจงใจกระทำการฝ่าฝืนจริยธรรมโดยมีผู้ร้องเรียนกล่าวหา หรือคณะกรรมการจริยธรรมสงสัย กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องสืบสวน เสนอหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาต่อไป

กระบวนการจัดการกรณีมีข้อสงสัยหรือทักท้วงว่ามีการกระทำขัดประมวลจริยธรรม

เมื่อมีผู้สงสัยหรือทักท้วงในเรื่องต่อไปนี้ ให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา วินิจฉัย คือ

๑. กรณีที่มีข้อสงสัยหรือมีผู้ทักท้วงว่าการกระทำใด ๆ ของข้าราชการขัดประมวลจริยธรรม ข้าราชการต้องไม่กระทำการดังกล่าว หรือหากกำลังกระทำการดังกล่าวแล้ว ต้องหยุดการกระทำนั้นและส่งเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดประมวลจริยธรรม ข้าราชการจะกระทำการนั้นมิได้ ทั้งนี้ตามข้อ ๓(๑)

๒. กรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าข้าราชการกระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติการใดในฐานะส่วนตัวจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ ให้ข้าราชการยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณา เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว จึงปฏิบัติตามนั้น ทั้งนี้ ตามข้อ ๕(๓)

๓. กรณีมีข้อสงสัยหรือมีข้อทักท้วงว่า ข้าราชการกระทำการใดไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือมติ ค.ร.ม.ที่ชอบด้วยกฎหมาย ข้าราชการต้องแจ้งให้หัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาและจะดำเนินการต่อไปได้ต่อเมื่อได้ข้อยุติจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ ตามข้อ ๓(๑)

๔. กรณีข้าราชการดำรงตำแหน่งทั้งที่ได้รับค่าตอบแทนและไม่ได้รับค่าตอบแทนในนิติบุคคล ซึ่งมีใช้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ และกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ ต้องรายงานต่อหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรม ในกรณีที่มีการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ อาจขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่หรืออาจทำให้การปฏิบัติหน้าที่เสียหาย ตามข้อ ๓(๓) เพื่อให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย

การเสนอเรื่องให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาในกรณีดังกล่าวข้างต้น เป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการจริยธรรม ในการประมวลเรื่องสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็น เสนอให้คณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาวินิจฉัย เมื่อคณะกรรมการจริยธรรมหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ได้พิจารณาวินิจฉัยเสร็จเป็นข้อยุติแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมก็ต้องแจ้งให้ข้าราชการทราบ และควรเสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาแจ้งให้ข้าราชการในส่วนราชการนั้นทราบโดยทั่วกันด้วย

ทั้งนี้ ตามแผนภูมิกลไกการดำเนินการกรณีสงสัย/ทักท้วงว่ากระทำการขัดประมวลจริยธรรม เอกสารหมายเลข ๑

กระบวนการจัดการกรณีมีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

เมื่อมีการรายงานหรือร้องเรียนว่าข้าราชการกระทำการฝ่าฝืนจริยธรรม ในกรณีต่อไปนี้ทางกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรมจริงหรือไม่ แล้วรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา คือ

๑. กรณีคณะกรรมการจริยธรรมสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมแล้วมีข้อสงสัยหรือมีข้อร้องเรียนว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรม ให้ส่งเรื่องให้หัวหน้าส่วนราชการเพื่อดำเนินการต่อไปโดยเร็ว ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๕ (๒) ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการก็ต้องมอบหมายให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง ตามข้อ ๑๗ (๒) ต่อไป

๒. กรณีข้าราชการรู้หรือพบเห็นการฝ่าฝืนจริยธรรมและรายงานหัวหน้าส่วนราชการ หรือคณะกรรมการจริยธรรมตามข้อ ๓ (๒) กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมก็ต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒) ต่อไป

๓. กรณีมีผู้ร้องขอให้พิจารณากรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรมต่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม หรือหัวหน้าส่วนราชการมอบหมาย หรือตามที่เห็นสมควร กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒)

ทั้งนี้ ตามแผนภูมิกลไกการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม เอกสารหมายเลข ๒

การสืบสวนข้อเท็จจริงเพื่อเสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาตามข้อ ๑๗ (๒) กลุ่มงาน
คุ้มครองจริยธรรมควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. การพิจารณาข้อร้องเรียนในเบื้องต้น
๒. การสืบสวนข้อเท็จจริง
๓. การเสนอผลการสืบสวนต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา
๔. การพิจารณาวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ
๕. การดำเนินการตามข้อวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ
๖. การแจ้งผลการพิจารณา

๑. การพิจารณาข้อร้องเรียนในเบื้องต้น

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมควรดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียนว่ามีการฝ่าฝืนจริยธรรม ตาม
นัยมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕
ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่องหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการและการ
สอบสวนเรื่องราวร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัย ดังนี้

๑.๑) กรณีมีผู้ร้องเรียนจะต้องตรวจสอบในเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีตัวตนจริงหรือไม่ ถ้าไม่มี
ตัวตน จริงก็เข้าลักษณะเป็น บัตรสนเทห์ ให้รับพิจารณาเฉพาะรายชื่อที่ระบุหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏ
ชัดแจ้งตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น

๑.๒) การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น ให้ถือเป็นความลับทางราชการ
ดังนั้น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางจริยธรรม จึงควรประทับตรา “ลับ”

๑.๓) ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมรับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป ได้แก่
ข้อร้องเรียนที่กล่าวหาว่าข้าราชการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ถ้าเรื่อง
ร้องเรียนเป็นการกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ส่งเรื่องให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณาดำเนินการทางวินัย
ต่อไป

๒. การสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้รับเรื่องร้องเรียนการฝ่าฝืนจริยธรรม และเป็นเรื่องที่รับ
พิจารณาได้ ก็ต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงตามข้อ ๑๗ (๒) โดยหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมจะ

ทำการสืบสวนเอง หรือมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมสืบสวนก็ได้ ในกรณีจำเป็นจะแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงก็ได้

ในการสืบสวนข้อเท็จจริงต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาด้วย ทั้งนี้ เพราะการสืบสวนข้อเท็จจริงอาจนำไปสู่การสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือทำทัณฑ์บน ซึ่งผู้ถูกสั่งอาจร้องทุกข์ต่อผู้มีอำนาจพิจารณาร้องทุกข์ตามกฎหมาย และอาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ด้วย

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ควรตั้งกรรมการอย่างน้อย ๓ คน ประธานกรรมการควรดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และควรมีนิติกรหรือข้าราชการที่มีวุฒิทางกฎหมายอย่างน้อย ๑ คน เป็นกรรมการ และควรให้เลขานุการกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ และอาจให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ โดยมีสาระสำคัญตามตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เอกสารหมายเลข ๓

การแต่งตั้งกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง ถ้าจะแต่งตั้งบุคคลซึ่งมิได้อยู่ใต้บังคับบัญชาของหัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมเป็นกรรมการ ก็ทำบันทึกขออนุมัติหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นกรรมการได้

การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การแจ้งข้อกล่าวหา การบันทึกปากคำบุคคล และการทำรายงานการสืบสวน อาจนำหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบสวนพิจารณาทางวินัย ตามกฎ ก.พ. และคู่มือการดำเนินการทางวินัย จัดทำโดยสำนักงาน ก.พ. มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการสืบสวนทางจริยธรรมนี้ได้ และคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงควรดำเนินการสืบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน หรือภายในเวลาอันรวดเร็ว ดูตัวอย่างรายงานการสืบสวน เอกสารหมายเลข ๔

- ในการสืบสวนข้อเท็จจริง ข้อควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- ๑. ความรับผิดชอบของผู้สืบสวนข้อเท็จจริง

- ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงต้องรับผิดชอบในการรวบรวมหลักฐานที่สำคัญทั้งหมด ตรวจสอบหลักฐาน เอกสารต่าง ๆ และรายงานผลข้อค้นพบ ความเป็นไปได้ ข้อเสนอแนะ โดยต้องทำอย่างเที่ยงตรงด้วยความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลต่าง ๆ จะเป็นความลับที่สุด

- ๒. การดำเนินการสืบสวน

- ในทุกขั้นตอนผู้สืบสวนจะต้องทำตามกฎของความยุติธรรมตามธรรมชาติ (natural justice) กฎของความยุติธรรมตามธรรมชาติ คือ

- ปราศจากอคติ (Unbiased)

- ให้โอกาสทุกฝ่ายได้ชี้แจง และมีการรับฟังอย่างยุติธรรม (fair hearing)
- แนใจว่าทุกฝ่ายได้ให้ข้อมูลและอนุญาตให้วิจารณ์
- เคารพต่อความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อผลลัพธ์ที่จะมีต่อบุคคลนั้น ๆ

กระบวนการที่ยุติธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากต่อหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริง เน้นการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน พิจารณาผลกระทบที่เกิดจากประเด็นปัญหาการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมอย่างรอบด้าน และผู้สืบสวนควรบันทึกความเห็นเกี่ยวกับข้อจำกัดและจุดอ่อนของการสืบสวนข้อเท็จจริง

ความเชื่อมั่น ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อความเที่ยงธรรมของการสอบถามหาความจริง และลดผลกระทบทางลบจากการสืบสวนให้น้อยที่สุด ดังนั้น การเก็บรักษาข้อมูล หลักฐาน เอกสารต่าง ๆ จะต้องปลอดภัยที่สุด ปกปิดรายชื่ออัตลักษณ์ของบุคคล

สิ่งที่ต้องเก็บรักษาเป็นความลับที่สุด

- ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน (Facts)
- เนื้อหาของกรณี
- แหล่งที่มาของข้อมูล
- ข้อมูลที่ผู้สืบสวนเก็บรวบรวม
- อัตลักษณ์ของพยาน
- เอกสารที่เก็บรวบรวมขณะสืบสวน
- การให้ถ้อยคำต่างๆ ของพยานเกี่ยวกับเนื้อหาของการสืบสวนระหว่าง ๒ ฝ่าย หรือฝ่ายที่สาม

๓. ความเป็นกลาง ผู้สืบสวนจะต้องเป็นกลางตลอดกระบวนการสืบสวนข้อเท็จจริง จะต้องไม่กระทำหรือถูกรับรู้ว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อนเกี่ยวข้องกับการร้องเรียน บุคคล การปฏิบัติหน้าที่สืบสวน นโยบายหรือวิธีการ หรือสิ่งใด ๆ ที่ถูกกล่าวหา

๔. การสืบสวนข้อเท็จจริงไม่ใช้การให้คำปรึกษาหารือ หรือกิจกรรมให้คำแนะนำ ดังนั้น ต้องทำให้เฉพาะเจาะจง ในกรณีที่เกิดขึ้น ถ้าปรากฏสิ่งที่สำคัญแต่ไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องหาข้อพิสูจน์ก่อน เพื่อส่งต่อผู้มีอำนาจรับผิดชอบดำเนินการต่อไป หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอำนาจในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานต่าง ๆ ให้สอบถามฝ่ายกฎหมายของหน่วยงาน คณะกรรมการจริยธรรมประจำส่วนราชการ หรือ ก.พ.

- ขั้นตอนการดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑) ต้องวางแผนการสืบสวนก่อนการสอบถาม หรือก่อนการตั้งคำถามจะเริ่มขึ้น เพื่อกำหนดเทคนิควิธีการและกำหนดว่าต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลใดบ้างในการสืบสวนข้อเท็จจริง

๒) พยานสำคัญทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการสอบปากคำ โดยปกติจะสอบปากคำผู้ร้องเรียนเป็นคนแรก แต่อาจพิจารณาตามความแตกต่างของสิ่งต่อไปนี้

๒.๑) ความสำคัญของหลักฐานที่พยานมี

๒.๒) ระดับความสัมพันธ์กับผู้ถูกกล่าวหา เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา

๒.๓) สถานการณ์ที่เหมาะสม

ปกติผู้ถูกกล่าวหาจะถูกสอบปากคำเป็นคนสุดท้าย เพื่อให้ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงได้เก็บรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ แต่บางกรณีอาจสอบปากคำผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนแรกเพื่อประหยัดเวลา ดังนั้น จะสอบปากคำผู้ใดก่อนหรือหลัง ขึ้นอยู่กับทักษะของผู้สืบสวน และความหนัก-เบาของกรณีที่เกิดขึ้น

๓) การรวบรวมพยานหลักฐาน ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องรู้หลักการรับฟังพยานหลักฐาน รู้วิธีเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และปกป้องคุ้มครองพยานหลักฐาน

๔) การสรุปการสืบสวนข้อเท็จจริง เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐาน วิเคราะห์ข้อมูลหลักฐาน จัดสรุปทำรายงาน เก็บรักษาข้อมูล หลักฐานของการสืบสวนข้อเท็จจริง จัดแฟ้มข้อมูลไว้อย่างปลอดภัย

๕) ทักษะของผู้สืบสวน ผู้สืบสวนข้อเท็จจริงจะต้องได้รับการฝึกอบรมเทคนิค วิธีการสืบสวนข้อเท็จจริงอย่างเชื่อมั่นได้ว่า มีทักษะในการสืบสวนข้อเท็จจริง และเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่จะต้องให้บุคคลที่รับผิดชอบได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรเฉพาะ

- การดำเนินการกรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรม ผู้มีหน้าที่ดำเนินการ ทั้งผู้สืบสวนข้อเท็จจริง หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม และหัวหน้าส่วนราชการ ควรยึดหลัก ๓ ประการ ประกอบการดำเนินการคือ

(๑) หลักความยุติธรรม (Justice) คือ การดำเนินการตามกระบวนการที่ประมวลจริยธรรมกำหนดไว้ และแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และได้ต่อสู้แก้ตัวอย่างเต็มที่

(๒) หลักความเป็นธรรม (Fairness) คือ การดำเนินการอย่างเท่าเทียมเสมอหน้า ปราศจากอคติความลำเอียงและไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

(๓) หลักความรวดเร็ว (Promptness) การดำเนินการทางจริยธรรม ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาอันสมควร ถ้าล่าช้าความยุติธรรมและความเป็นธรรมก็ไม่มีความหมาย เข้าลักษณะตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ความยุติธรรมถ้าล่าช้า คือความอยุติธรรม” (Justice delayed is justice denied)

การจะดำเนินการให้เป็นไปตามสามหลักข้างต้น ผู้ดำเนินการจะต้องมีทักษะความชำนาญ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของส่วนราชการที่จะต้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบได้รับการฝึกฝนอบรม

๓. การเสนอผลการสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อสืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมต้องรายงานผลการสืบสวนให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา ดังนี้

๓.๑) กรณีผลการสืบสวนไม่มีพยานหลักฐานที่จะฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำการฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ก็เสนอให้สั่งยุติเรื่อง

๓.๒) กรณีผลการสืบสวนมีพยานหลักฐานฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำการฝ่าฝืนจริยธรรม ก็เสนอให้หัวหน้าส่วนราชการสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือให้ได้รับการพัฒนา

ทั้งนี้ อาจเสนอตามความเห็นของผู้สืบสวนข้อเท็จจริง หรือเสนอแตกต่างจากความเห็นของผู้สืบสวนข้อเท็จจริงก็ได้

การรายงานผลการสืบสวนข้อเท็จจริงในกรณีที่ฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรม ควรรายงานให้มีสาระสำคัญว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรมในกรณีใด ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อใด พร้อมทั้งขอเสนอให้ดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืนอย่างไร ทั้งนี้ ตามตัวอย่างรายงาน เอกสารหมายเลข ๕

โดยที่ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมตามความในหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมนี้เป็นความผิดวินัย ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ แล้วแต่กรณี ดังนั้น เมื่อผลการสืบสวนข้อเท็จจริงฟังได้ว่าข้าราชการฝ่าฝืนจริยธรรม จึงต้องดำเนินการทางวินัยทุกเรื่อง ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการต้องดำเนินการต่อไป ส่วนผลการ

ดำเนินการทางวินัยจะต้องลงโทษทางวินัยหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลพินิจของหัวหน้าส่วนราชการ ที่จะต้องพิจารณาตามกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าวข้างต้น

๔. การพิจารณาวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น” วรรคสองบัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ” และตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดกลไกและระบบการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมไว้ตั้งแต่ข้อ ๑๓ ถึงข้อ ๒๒ โดยเฉพาะการดำเนินการกรณีมีการฝ่าฝืนจริยธรรมได้กำหนดไว้ในข้อ ๑๗(๒) ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมมีหน้าที่สืบสวนข้อเท็จจริง การฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อรายงานผลให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา และกำหนดอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าส่วนราชการ (ผู้บังคับบัญชา) ไว้ในข้อ ๑๙ ว่า “เมื่อมีกรณีการฝ่าฝืนจริยธรรม ผู้บังคับบัญชาอาจสั่งลงโทษทางวินัย ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือสั่งให้ได้รับการพัฒนาตามที่เห็นสมควร” ดังนั้น เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้สืบสวนกรณีที่มีการกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมตามข้อ ๑๗(๒) เสนอขึ้นมา หัวหน้าส่วนราชการก็อาจพิจารณาวินิจฉัยสั่งการได้ดังนี้

๔.๑) ยุติเรื่องในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา

๔.๒) สั่งการตามมาตรการทางจริยธรรมในกรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา คือ

- ▶ ว่ากล่าวตักเตือน
- ▶ ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ
- ▶ ให้ได้รับการพัฒนา

ทั้งนี้ จะใช้มาตรการข้อใด ก็ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับพฤติการณ์การฝ่าฝืนจริยธรรมเป็นเรื่องๆ ไป

๔.๓) สั่งการให้ดำเนินการลงโทษตามมาตรการทางวินัยเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย...” และประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนข้อ ๑๘ กำหนดว่า “การฝ่าฝืนจริยธรรมตามความในหมวด ๒ ของประมวลจริยธรรมนี้เป็นความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ระเบียบ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วแต่กรณี” ดังนั้น แม้จะใช้มาตรการทางจริยธรรมแก่ผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมไปแล้ว หัวหน้าส่วนราชการก็ยังสามารถใช้มาตรการทางวินัยได้อีก เพราะเป็นการใช้มาตรการตามกฎหมายหรือข้อบังคับคนละฉบับกัน ไม่ใช่มาตรการเดียวกัน เช่นเดียวกับข้าราชการที่กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งผู้บังคับบัญชาลงโทษปลดออกหรือไล่ออกได้อีกแต่อย่างไรก็ดี เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้ใช้มาตรการทางจริยธรรมแก่ข้าราชการไปแล้ว เมื่อพิจารณาดำเนินการทางวินัยจะลงโทษทางวินัยอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการที่จะต้องพิจารณาตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๕. การดำเนินการตามข้อวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการ

เมื่อหัวหน้าส่วนราชการได้พิจารณาข้อเสนอของกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม และได้วินิจฉัยสั่งการประการใดแล้ว กลุ่มงานคุ้มครองก็ต้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยของหัวหน้าส่วนราชการโดยเร็ว ในกรณีหัวหน้าส่วนราชการวินิจฉัยสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมก็ต้องทำบันทึกการตักเตือนหรือหนังสือทัณฑ์บนเป็นหนังสือ ให้หัวหน้าส่วนราชการลงชื่อ และให้ข้าราชการที่ฝ่าฝืนจริยธรรมลงชื่อ พร้อมทั้งมีพยานไว้ด้วย ดังตัวอย่างบันทึกการตักเตือนและหนังสือทัณฑ์บน เอกสารหมายเลข ๖ และหมายเลข ๗

๖. การแจ้งผลการพิจารณา

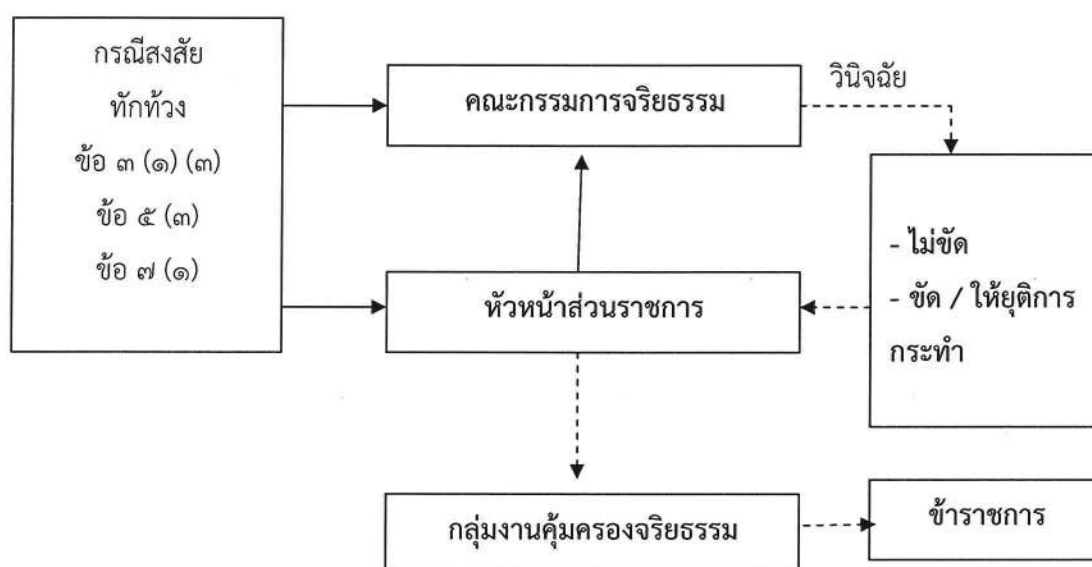
เมื่อการสืบสวนพิจารณาเรื่องการฝ่าฝืนจริยธรรม และหัวหน้าส่วนราชการสั่งการเสร็จแล้ว หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมควรแจ้งผลการพิจารณาให้คณะกรรมการจริยธรรมทราบ และในกรณีผู้ร้องเรียนมีตัวตนจริง ก็ควรแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องเรียนทราบในทางลับและภายหลังการสืบสวนพิจารณาเสร็จในเวลาอันสมควร ตามนัยมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ในกรณีหัวหน้าส่วนราชการสั่งให้ยุติเรื่องก็ควรแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

- หมายเหตุ
- คำว่า “ข้าราชการ” หมายความว่า ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดราชการพลเรือน
 - ศึกษากรณีตัวอย่างการบริหารจัดการข้อร้องเรียนของรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย (ภาคผนวก ๒)

เอกสารหมายเลข ๑

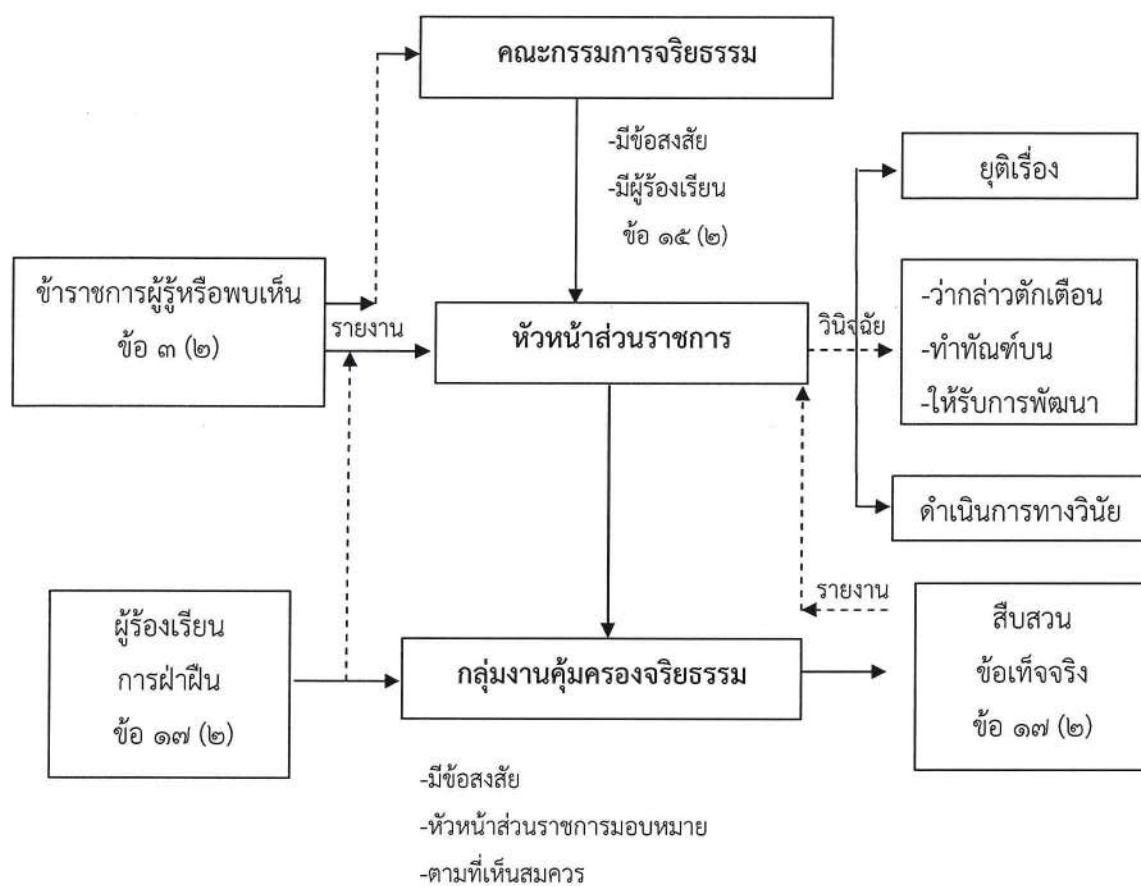
กลไกการดำเนินการ

กรณีสงสัย / ทักท้วงว่ากระทำการขัดประมวลจริยธรรม

เอกสารหมายเลข ๒

กลไกการดำเนินการกรณีฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

เอกสารหมายเลข ๓

ตัวอย่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

คำสั่งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

ที่ .. /

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

ด้วย นาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตำแหน่ง..... สำนัก.....
กรม..... ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง
.....(ระบุเรื่องที่ถูกล่าวหา)
.....
.....

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและบังเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกล่าวหา จึงอาศัยประมวลจริยธรรม
ข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๗ (๒) แต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

๑. นาย.....	เป็นประธานกรรมการ
ตำแหน่ง.....	
๒. นาย.....	เป็นกรรมการ
ตำแหน่ง.....	
๓. นาย.....	เป็นกรรมการและเลขานุการ
ตำแหน่ง.....	
๔. นาย.....	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
ตำแหน่ง.....	

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการสืบสวนรวบรวมพยานและรายงานผลการสืบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว
(หรือภายใน ๓๐ วัน) เพื่อจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

สั่ง ณ วันที่

(ลงชื่อ)

(นาย)

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

เอกสารหมายเลข ๔

ตัวอย่างรายงานการสืบสวนข้อเท็จจริง

กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

วันที่

เรื่อง การสืบสวนข้อเท็จจริงกรณีนาย.....

ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรม

เรียน หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ประจำกรม

ตามที่ได้มีคำสั่งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ประจำกรม.....

ที่ .. / ลงวันที่ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง

กรณีนาย..... ตำแหน่ง

สำนัก.....กรม.....

ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง

.....(เรื่องที่ถูกกล่าวหาตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ)

.....

..... นั้น

ประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง เมื่อวันที่

..... และคณะกรรมการได้สืบสวนข้อเท็จจริงเสร็จแล้ว จึงขอเสนอรายงานการ

สืบสวนข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก(ระบุเหตุที่เกิดเรื่องขึ้น เช่น มีผู้ร้องเรียน หรือคณะกรรมการจริยธรรมขอให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา)

.....

/๒. คณะกรรมการ ...

๒. คณะกรรมการได้รวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาแล้ว ได้ความว่า
.....(อธิบายโดยสรุปว่า ได้ความว่าอย่างไร).....
.....

๓. คณะกรรมการได้แจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้
นาย..... ผู้ถูกกล่าวหาทราบแล้ว เมื่อวันที่

๔. คณะกรรมการได้ให้โอกาสนาย
ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาได้แก้ข้อกล่าวหาและนำสืบพยานหลักฐาน สรุปได้ว่า
.....(อธิบายโดยสรุปว่า ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาโดยมีพยานหลักฐานประกอบอย่างไร)
.....
.....
.....

๕. คณะกรรมการได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้แล้ว เห็นว่า(สรุปข้อเท็จจริงที่ได้
จากการสืบสวน กำหนดประเด็นและวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายว่า จะรับฟัง
พยานหลักฐานใดได้หรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร และผู้ถูกกล่าวหาได้ฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูก
กล่าวหาหรือไม่ ถ้าฝ่าฝืน เป็นการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกรณีใด ข้อใด และควร
ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือให้ได้รับการพัฒนา)
.....
.....

คณะกรรมการจึงขอเสนอสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง มาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ..... ประธานกรรมการ
(นาย.....)

ลงชื่อ..... กรรมการ
(นาย.....)

ลงชื่อ..... กรรมการและเลขานุการ
(นาย.....)

ตัวอย่างรายงาน

เอกสารหมายเลข ๕

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมประจำกรม
ที่ /..... วันที่
เรื่อง ข้าราชการถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรม

เรียน อธิบดีกรม.....

 ด้วยนาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตำแหน่ง..... สำนัก.....
ถูกกล่าวหาว่าฝ่าฝืนจริยธรรมในเรื่อง.....(ระบุเรื่องที่ถูกล่ามคา)
.....
.....

 กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมได้สืบสวนข้อเท็จจริงแล้ว พยานหลักฐานฟังได้ว่า นาย.....
..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....
.....(ระบุกรณีและข้อ ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิศตนให้กับการ
ปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ ตามประมวล
จริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น) โดย.....
.....(ระบุพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับดูแลการสอบ
แข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ มาปฏิบัติหน้าที่สายและลี้ภัยจนแอดูเก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก ทำให้การสอบ
ต้องล่าช้าจากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น)

สมควรสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือน/ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ/ให้ได้รับการพัฒนา (ข้อความใดที่ไม่ใช่ให้ตัดออก)

 จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน
ข้อ ๑๙ ต่อไป ทั้งนี้ ได้เสนอสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริงมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

อนึ่ง เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ว่าการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมเป็นความผิดวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ หรือระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้าง ประจำของส่วนราชการ แล้วแต่กรณี ดังนั้น หากเห็นด้วยกับข้อเสนอข้างต้นว่า นาย.....
..... ฝ่าฝืนจริยธรรม ก็เห็นสมควรพิจารณาดำเนินการทางวินัยแก่นาย..... ต่อไปด้วย

(ลงชื่อ)

(นาย.....)

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

หมายเหตุ หากผลการสืบสวนข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาฝ่าฝืนจริยธรรมตามที่ถูกกล่าวหา ก็เสนอให้สั่งยุติเรื่อง

เอกสารหมายเลข ๒

ตัวอย่างบันทึกการว่ากล่าวตักเตือน

ทำที่ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม
ประจำกรม.....

วันที่

ด้วยนาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตำแหน่ง..... สำนัก.....
กรม..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....
.....(ระบุกรณีและข้อความประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิศตนให้กับ
การปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่
ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น)
โดย(ระบุพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับ
ดูแลการสอบแข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ สิมกัญแจตุ้เก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก ทำให้การสอบต้องล่าช้า
จากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น)สมควรถูกว่ากล่าวตักเตือน

จึงอาศัยประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๙ ตักเตือนนาย.....
ให้เอาใจใส่ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่ และ
ขอให้ยึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนอย่างเคร่งครัดต่อไปด้วย ซึ่ง นาย.....
..... รับจะปฏิบัติตามคำตักเตือนต่อไป จึงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ..... ผู้ถูกว่ากล่าวตักเตือน

(นาย.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ..... ผู้ว่ากล่าวตักเตือน

(นาย.....)

อธิบดีกรม.....

ลงชื่อ..... พยาน

(นาย.....)

หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

เอกสารหมายเลข ๗

ตัวอย่างหนังสือทัณฑ์บน

ทำที่ กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม

ประจำกรม.....

วันที่

ข้าพเจ้านาย..... ข้าราชการพลเรือนสามัญ
ตำแหน่ง..... สำนัก.....
กรม..... ได้ฝ่าฝืนจริยธรรม กรณี.....
.....(ระบุกรณีและข้อตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน เช่น กรณีไม่อุทิสตนให้
กับการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และเต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่
ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๔ (๒) เป็นต้น)

โดย(ระบุพฤติกรรมที่เป็นการฝ่าฝืนจริยธรรม เช่น ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่กำกับ
ดูแลการสอบแข่งขันบุคคลเข้ารับราชการ มาปฏิบัติหน้าที่สายและลี้ภัยจนจำต้องเก็บข้อสอบไว้ที่บ้านพัก
ทำให้การสอบต้องล่าช้าจากเวลาที่กำหนดไว้ เป็นต้น)

และอธิบดีกรม..... สั่งให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือตามข้อ ๑๙ ของ
ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

ข้าพเจ้านาย จึงขอทำทัณฑ์บนให้ไว้ต่ออธิบดีกรม
..... ว่าข้าพเจ้าจะไม่ฝ่าฝืนจริยธรรมเช่นนี้อีก และจะระมัด ระวัง
ประพฤติปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนโดยเคร่งครัด หากข้าพเจ้าฝ่าฝืนจริยธรรมไม่ว่า
กรณีใด ๆ อีก ข้าพเจ้าขอให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางจริยธรรมและลงโทษทางวินัยแก่ข้าพเจ้าอย่าง
หนักต่อไป

ลงชื่อ..... ผู้ทำทัณฑ์บน

(นาย.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ..... ผู้สั่งให้ทำทัณฑ์บน
(นาย.....)
อธิบดีกรม.....

ลงชื่อ..... พยาน
(นาย.....)
หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม
ประจำกรม.....

ตัวอย่างประกาศแนวทางการรับข้อร้องเรียนและวิธีพิจารณาข้อร้องเรียน

ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง แนวทางวิธีการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม ข้าราชการพลเรือน
พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้อ ๑๗ กำหนดให้จัดตั้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรมขึ้นในทุกส่วนราชการ มีหน้าที่คุ้มครองจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม สืบสวนข้อเท็จจริงการฝ่าฝืนจริยธรรมเพื่อรายงานผลให้หัวหน้าส่วนราชการพิจารณา นั้น

เพื่อให้การรับข้อร้องเรียน และการพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ จึงกำหนดแนวทางวิธีการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียน ดังนี้

ข้อ ๑ ช่องทางในการแจ้งเรื่องร้องเรียน

ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหาย หรือบุคคลใดที่พบเห็นหรือทราบหรือสงสัยว่าข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างทุกประเภทในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สามารถเลือกแจ้งเรื่องร้องเรียนได้ตามช่องทางต่อไปนี้

- (๑) แจ้งที่หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียนโดยตรง
- (๒) คณะกรรมการจริยธรรม ชั้น ๙ อาคารรัชมิงคลาภิเษก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
- (๓) กล่องรับเรื่องร้องเรียน บริเวณหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล ชั้น ๙ อาคารรัชมิงคลาภิเษก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- (๔) จัดหมายหรือเอกสารร้องเรียน ส่งถึง กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ชั้น ๙ อาคารรัชมิงคลาภิเษก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
- (๕) ติดต่อด้วยตนเอง ที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ชั้น ๙ อาคารรัชมิงคลาภิเษก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- (๖) e-mail กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม สป. ทาง e-mail address :

ethicpro@emisc.moe.go.th

(๗) โทรสารหมายเลข ๐ ๒๖๒๘ ๖๑๖๒

(๘) ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โทร. ๑๕๗๙ หรือ
ที่เว็บไซต์ <http://www.1579.moe.go.th/>

ข้อ ๒ การยื่นข้อร้องเรียน

๒.๑ กรณีร้องเรียนที่หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียน หรือศูนย์บริการประชาชน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการ ดังนี้

- (๑) ให้หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ถูกร้องเรียน หรือศูนย์บริการประชาชน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน
- (๒) นำเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาและส่งเรื่องให้กลุ่มงานคุ้มครอง
จริยธรรม ภายใน ๗ วัน เพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๒ กรณีร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ให้ดำเนินการดังนี้

- (๑) ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ลงทะเบียนรับเรื่องร้องเรียน
- (๒) ดำเนินการออกหนังสือตอบแจ้งการรับเรื่องแก่ผู้ร้องเรียน ภายใน ๑๕ วันนับ
จากวันที่ได้รับเรื่องร้องเรียน และดำเนินการพิจารณาข้อร้องเรียน ต่อไป

ข้อ ๓ การพิจารณาข้อร้องเรียนและรายละเอียดของข้อร้องเรียน

๓.๑ ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม รับพิจารณา ได้แก่ ข้อร้องเรียนกรณี
ข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ และลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผ่าฝืน
จริยธรรมตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกเหนือจากนี้จะส่งต่อให้
ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ข้อร้องเรียนต้องทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานที่ใช้ถ้อยคำสุภาพ และต้องมี
รายละเอียดดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องเรียนพร้อมทั้งสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือ
บัตรที่ทางราชการออกให้
- (๒) ข้อกล่าวหาที่เข้าลักษณะฝ่าฝืนจริยธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ
ว่าด้วยจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๓.๒ ข้อร้องเรียนที่กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม อาจไม่รับพิจารณา ได้แก่

- (๑) ข้อร้องเรียนที่มิได้ทำเป็นหนังสือหรือหลักฐานที่ไม่ระบุชื่อและที่อยู่ของ
ผู้ร้องเรียน

(๒) ข้อร้องเรียนที่ไม่ระบุพยานหรือหลักฐานเพียงพอ หรือเป็นเรื่องที่มีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์

ข้อ ๔ การสืบสวนข้อเท็จจริง

เมื่อกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ได้รับข้อร้องเรียนแล้ว ให้ดำเนินการเสนอหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสืบสวนข้อเท็จจริงการฝ่าฝืนจริยธรรม และข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ

ข้อ ๕ การสรุปข้อเท็จจริง

หลังจากดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงแล้ว ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ดำเนินการสรุปข้อเท็จจริง ว่าเป็นกรณีที่มีมูล หรือไม่มีมูล และจัดทำรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา

ข้อ ๖ การรายงานหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณา และแจ้งผู้บังคับบัญชาหรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อทราบ

ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม รายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ดังนี้

(๑) กรณีไม่มีมูล เสนอให้ยุติเรื่องและแจ้งผู้ร้องทราบ ภายใน ๑๕ วันนับจากวันที่หัวหน้าส่วนราชการมีคำสั่งให้ยุติเรื่อง

(๒) กรณีมีมูล เสนอให้หัวหน้าส่วนราชการส่งเรื่องต่อไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการทางวินัยข้าราชการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ได้แก่ สำนักนิติการ สป. สำนักงาน ก.ค.ศ. สำนักงาน กศน. และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แล้วแต่กรณี โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วันนับจากวันที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้บังคับบัญชา และแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ร้องเรียนทราบพร้อมทั้งแจ้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ทราบด้วย ทั้งนี้ หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน ให้เสนอหัวหน้าส่วนราชการพิจารณาและแจ้งกลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ทราบด้วย

(๓) กรณีมีปัญหา ข้อสงสัย หรือต้องการขอคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม หรือข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ ให้นำเสนอคณะกรรมการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือคำวินิจฉัยต่อไป หากเรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญหรือมีผลกระทบในวงกว้างหลายส่วนราชการ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของ ก.พ. หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี คณะกรรมการจริยธรรมอาจส่งเรื่องให้ ก.พ. วินิจฉัยได้ ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรม มีคำวินิจฉัยใด และหัวหน้าส่วนราชการไม่เห็นพ้องด้วยกับคำวินิจฉัยนั้น ให้เสนอความเห็นของตนและคำวินิจฉัยของ

คณะกรรมการการจริยธรรมไปให้ ก.พ. วินิจฉัยได้ เว้นแต่กรณีนั้นมีคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ ก.พ. วินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว

ทั้งนี้ ให้กลุ่มงานคุ้มครองจริยธรรม ดำเนินการสรุปเรื่องราวร้องเรียนในรอบ ๔ เดือน เพื่อรายงานผล/ความก้าวหน้าในการดำเนินการให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการจริยธรรม และ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

ข้อ ๗ การให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้แจ้งเรื่องราวร้องเรียนและผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ

ข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่แจ้งเรื่องราวร้องเรียน แจ้งเบาะแส ให้ถ้อยคำหรือให้ข้อมูลใด ๆ ด้วยความสุจริตใจ ไม่ได้มีเจตนาในการให้ร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใดหรือต่อสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จะได้รับการคุ้มครองที่เหมาะสมจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารส่วนราชการตั้งแต่ประเภทอำนวยการขึ้นไป ถูกข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างผู้ใด กล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม ข้าราชการผู้ถูกกล่าวหา นั้นไม่อาจดำเนินการเกี่ยวกับการออกคำสั่งแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนเงินเดือน แต่งตั้ง คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงหรือคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย หรือการดำเนินการใดที่เป็นผลร้าย หรือกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างผู้กล่าวหา นั้น จะกระทำมิได้ เว้นแต่ จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการจริยธรรมประจำสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการแล้ว

(๒) ให้ความคุ้มครองข้าราชการผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๓๑ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ดังนี้

(๒.๑) ถือว่าการให้ข้อมูลหรือการเป็นพยาน หรือการส่งเอกสารหลักฐานเป็น การปฏิบัติหน้าที่ราชการ

(๒.๒) ผู้บังคับบัญชาจะต้องไม่กีดกันกีดขวางในทางใด ๆ ต่อข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

(๒.๓) ผู้บังคับบัญชาจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ ถ้อยคำในฐานะพยาน โดยมีให้ถูกกีดกันกีดขวางหรือข่มขู่จากผู้ถูกร้องเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และขอความร่วมมือหรือประสานกับสำนักงาน อัยการสูงสุด เพื่อเป็นทนายแก้ต่างในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลถูกฟ้องร้องในคดี แพ่งหรืออาญา

(๒.๔) ผู้บังคับบัญชาอาจพิจารณาให้บำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษแก่ข้าราชการผู้ให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานที่เป็นประโยชน์และเป็นผลดียิ่งต่อทางราชการได้

(๒.๕) คณะกรรมการสอบสวน หรือผู้บังคับบัญชาสามารถใช้ดุลพินิจ เพื่อกันบุคคลผู้มีส่วนร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยาน หรือลดหย่อนผ่อนโทษได้ตามเหตุและผลของเรื่อง

(๒.๖) ข้าราชการผู้ให้ข้อมูล หรือให้ถ้อยคำในฐานะพยานสามารถร้องขอความเป็นธรรมต่อ ก.พ. ได้เมื่อถูกกลั่นแกล้งอันเป็นผลจากการให้ข้อมูลหรือให้ถ้อยคำในฐานะพยาน

ข้อ ๘ กรณีมีปัญหาในการตีความตามประกาศนี้ การพิจารณาของปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่

มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายเฉลียว อยู่สีมารักษ์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวอย่าง

การเขียนข้อร้องเรียนการกระทำที่มีการฝ่าฝืนจริยธรรมตามประมวลจริยธรรม และจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้าถือบัตรประจำตัว

ประชาชน/บัตรที่ราชการออกให้ เลขที่.....ออกให้โดย.....

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

โทรศัพท์.....

ข้อร้องเรียน พร้อมระบุพยานหลักฐาน (ถ้ามี).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

สถานที่ติดต่อ/แจ้งผล ☐ ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน

☐ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....

ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... โทรศัพท์.....

ลงชื่อ

(.....)

ผู้ร้องเรียน

ตัวอย่างขั้นตอนการรับข้อร้องเรียน และวิธีพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรม
และจรรยาข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

